

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Leto 1922.

V Ljubljani, dne 23. junija 1922.

Štev. 6.

37.

Konferenca gg. arhidiakonov in dekanov v Ljubljani, dne 19. aprila 1922.

Konference so se udeležili vsi gg. arhidiakoni in dekanji ter p. prior križevniškega reda. Povabljeni so bili še trije gg. referentje. Konferenca se je pričela ob 10 ih. Otvoril jo je presv. gosp. knezoškof s pozdravom na došle, na kar je prečital uvod k sestanku.

I.

O prvem za sestanek določenem vprašanju »V kakšnem duhu se vrši pouk in vzgoja v ljudskih šolah«, je poročal g. stolni kanonik Ignacij Nadrah. Uvodoma je izvajal:

Ideal ljudske šole je verska (konfesionalna) šola, na kateri vse učne predmete poživlja duh sv. vere, na kateri je vsa vzgoja postavljena na versko podlago, na kateri uče učitelji, ki so praktični katolici, in katere prvi namen je, vzgojiti dobre kristjane. Taka naša šola ni. Po avstrijski postavi z dne 25. maja 1868 se je vzela šola verski značaj, vpliv Cerkve na šolo se je skrčil na verski pouk in verske vaje in se je določilo, da sme biti učitelj vsak državljan brez ozira na svojo vero. Dobro je bilo v tej šolski postavi in v sledečih šolskih postavah to, da določajo »nравno-versko« vzgojo in obligatni verski pouk in verske vaje, da prepuščajo verski pouk in nadzorstvo nad njim Cerkvi, da dopuščajo zasebne verske šole in da dajejo Cerkvi zastopstvo v šolskih svetih. Ker se tudi škodljive določbe teh šolskih postav niso izrabljale, ampak je ostala v šoli stara tradicija, je bila ljudska šola do zadnjega časa pri nas dobra.

S tem stanjem ljudske šole smo prestopili v Kraljevino SHS. Ker še nimamo nove šolske postave, veljajo za nas še avstrijski državni in kranjski deželni šolski zakoni, v kolikor jih ne razveljavljajo, oziroma ne omejujejo naša nova ustava in razne naredbe šolskih oblasti.

Po mnenju državnih juristov so že sedaj veljavne sledeče določbe ustave, ki se tičejo šole:

1. Člen 12.: »Nihče ni dolžan sodelovati pri verozakonskih dejanjih, svečanostih, obredih in vajah,

razen ob državnih praznikih in svečanostih in kolikor to odredi zakon za osebe, ki so podložne očetovski, varstveni in vojaški oblasti.«

Po tej določbi katehet ne more več siliti otrok, da bi se udeleževali nedeljske maše, procesij in svetih zakramentov.

2. Člen 16.: »Vse šole morajo dajati moralno vzgojo in razvijati državljansko zavest v duhu narodnega edinstva in verske strpljivosti.«

Vzgoja torej ne sme biti več verskonravna, ampak tako moralna, da ne temelji na religiji. Verska strpljivost brez dvoma ne bo pomenila spoštovanja in ljubezni do drugovercev, ampak verski indiferentizem.

Dalje določa člen 16.: »Verski pouk se daje po želji roditeljev, odnosno varuhov...«

Če torej starši zahtevajo, se učenec oprsti verskega pouka.

Še dve naredbi ministrstva prosvete!

Ena določa, naj se pouk v šoli vrši v sokolskem duhu in naj vsa šola, učitelji in učenci, služijo sokolstvu.

Druga je odpravila zastopstvo Cerkve v višjem šolskem svetu. Oba duhovnika v višjem šolskem svetu sta samo zastopnika katehetov.

To je torej sedaj postavno podlaga naše ljudske šole.

V nadaljnjem je očrtal nevarnosti za versko in nравno vzgojo mladine, ki prete od napačne smeri vzgoje, takozvane sokolske vzgoje; od učiteljev, ki bi ne bili verni in morda ne enake veroizpovedi z učenci; načrti šolskega zakona za osnovne in srednje šole pomenita posebno izločitev pozitivne religije in Cerkve iz šole; v šolskih zastopstvih bodo zastopniki velike večine našega ljudstva v manjšini.

Nato je referent poudarjal, kaj bo treba storiti in kako vse te nevarnosti zmanjšati, ako bi državna oblast hotela izvajati svoje namere do skrajnosti.

1. Pouk ljudstva. Naše ljudstvo se mora živo zavedati, da nam hočejo šolo razkristjaniti in mora biti priprav-

ljeno delati za krščansko šolo tudi z žrtvami, ako bo treba. 2. Šolsko vprašanje ni samo politično, ampak tudi versko vprašanje. Zato je nujno potrebno, da se šola pogosto vpleta v cerkvene govore. Verniki se morajo zavedati, da je boj proti razkristjanjenju šole verska dolžnost. V cerkvenih govorih se je treba seveda skrbno izogibati napadov na učitelje in šolske oblasti in sploh vsega, kar bi pridige spremenilo v politični govor. — 3. V obrambo krščanske šole in za boj proti brezverski šoli moramo osnovati društvo »Krščanska šola«. Pravila tega društva so že sestavljena in menda že tudi predložena v potrjenje. Osnovale se bo v vsaki škofiji tako, da bo imelo svoje podružnice po župnijah, vse jugoslovanske škofije pa bodo združene v skupni centrali. — 4. Skrb za dobro učiteljstvo. — 5. Paraliziranje slabih smeri v vzgoji šolske mladine. — 6. Zanimanje in skrb za mladino, ko odraste šoli. Za vse to delo, ki zahteva mnogo truda in skrbi, je že poskrbljeno v naših verskih in prosvetnih organizacijah, Marijin vrtec, Marijine družbe itd.

Po tem poročilu je prebral g. dekan Skubic tozadevni referat z ribniške dekanije (kaplan Lavrič).

Celsissimus nato poroča, kaj so že škofje storili pri osrednji vladi proti nameri izločiti verskonravno vzgojo in pouk iz šol in da so pripravljene za najodločnejši nastop, ako bo treba.

Generalni vikar prelat Kalan je dodal še nekaj bodrilnih besed, naj duhovščina pripravi sebe in ljudstvo za sistematičen odpor proti nameri razkristjanjenja šol.

O posameznih zgoraj navedenih točkah se je vršila nato razprava. Gosp. dekan Skubic je izrazil željo po posebnem pastirskem listu o šoli.

II.

Drugi predmet za konferenco je bil: »Razne struje med duhovniki v pogledu na duhovsko življenje, na politična, kulturna in posebej literarna ter umetnostna naziranja. Kritika o njih in pravilni nazori.

Celsissimus prebere razpravo Mons. dr. Aleša Ušeničnika in profesorja dr. Ant. Breznika¹ o raznih

¹ Razpravi sta natisnjena na koncu tega poročila.

strujah med duhovniki v pogledu na kulturna in posebej na literarna ter umetnostna naziranja.

Presv. g. knezoškof omeni, da se je število članov Mohorjeve družbe skrčilo na 30.000. Naša dolžnost je, da družbo zopet dvignemo, ker se družbin odbor v resnici trudi, da bo izdajal ljudstvu koristne, poučne knjige. Z ozirom na tako nizko število članov bo vodstvo družbe še enkrat razposlalo poverjenikom pole za nabiranje novih članov. Gospodje naj se potrudijo, da dobe družbi zopet čim več članov.

Ker se je že mudilo, je Celsissimus v pogledu na duhovsko življenje naglasil, da ostanejo veljavni vsi dosedanji cerkveni predpisi o duhovski obleki, o občevanju s svetom, o obiskovanju gledališča, koncertov in gostilen. Pozival je vse, naj si življenje uravnajo v duhu cerkvene discipline in naj nikar ne zabrišejo razlike med duhovniki in lajiki, posebno ne v naših katoliških krajih.

III.

Radi kratko odmerjenega časa je obravnavanje tretjega vprašanja o razmerju med župniki in kapelani itd. odpadlo. O tem so bili predloženi prav dobri sestavki n. pr. od dekana Bizjana, župnika Petriča v Ljubljani, župnika Erjavca v Želimljah, župnika Riharja v Nevljah. Merodajna so tu določila I. škofijske sinode ljubljanske »De mutua parochi et cooperatoris relatione« str. 173 i. d.

IV.

Celsissimus je poročal, v kakih stiskah se je nahajalo škof. duhovsko semenišče zlasti zadnje dve leti. Ako osrednja vlada ne bi čimprej pokrila primanjkljaja zadnjih dveh let, ne vemo, kako bo. Toda upanje je, da se bo primanjkljaj izplačal.

V.

Med prostimi nasveti bi bilo navesti predlog dekana Pešca o oskrbovanju službe božje v slučaju boleznih kakega dušnega pastirja; za katere slučaje naj bi se ustanovil škofijski fond, h kateremu bi prispevala vsaka cerkev s primernim zneskom letno; iz tega fonda bi prejemale nagrade oni gospodje, ki bi oskrbovali službo božjo mesto obolelih tovarišev.

Na koncu se Celsissimus zahvali vsem zborovalcem za pazljivost in trud ter z molitvijo zaključi sestanek.

Mnenje o stališču duhovnikov do umetniških struj.

Dr. Aleš Ušeničnik.

1. Zmotno bi bilo, če bi si mi duhovniki prisvajali odločilno sodbo o umetniških strujah. Vemo sami, da ne moremo po veliki večini samostojno in pravilno soditi o glasbenih delih. To pa velja prav tako za

slikarstvo in tudi v veliki meri za leposlovna dela. Umetnost je nekaj svojega, in kdor jo hoče odločilno presojati, mora biti umetniško naobražen. Naša naobrazba pa v tej stvari na splošno ni in ne more biti toliko, da bi si tako sodbo mogli prisvajati. Tudi

za pravo sodbo ni dosti, če kdo površno prečita kako leposlovno delo. Za to je treba globljega študija cele umetnine in nje posameznih delov, študija značajev in njih razvoja, umetniških misli in njih izraza itd.

Izvečine mi duhovniki uživamo in presojava leposlovno umetnost, kakor se pravi, »snovno«, kakor jo uživa in presoja sploh velika večina ljudi. Sodba na taki podlagi pa ne more biti zares umetniška. V tem pogledu umetniki in literatje našo sodbo po pravici odklanjajo.

2. Seveda pa prav iz tega zopet sledi, da pa mi navadno bolje vemo, kako na večino ljudi umetnina dejansko vpliva. Zakaj na večino vpliva tako kakor na nas, ker jo mi vsi primeroma na isti snovni način sprejemamo in dojemamo. V tem pogledu je torej naša sodba zanesljivejša kakor pa sodba umetnikov samih. Umetniki sodijo o tem, kako bi moralo kako delo umetniško vplivati, mi sodimo o tem, kako dejansko vpliva.

Je pa prav mogoče in je dejansko dostikrat tako, da bi bil umetniški vpliv neoporečen, morda globoko nraven, a da je dejanski snovni vpliv kvaren in nemoralen, kakor je n. pr. v kiparstvu očitno naga Venera lahko umetniško čisto delo, a je snovno za večino ljudi kvarna umetnina. Ker je pa prav duhovnikom izročena skrb za nravno neomadeževanost ljudstva, zato morajo umetniki in pisatelji v tem pogledu sodbo o umetninah prepustiti duhovnikom.

3. Kajpada duhovniki ne smemo biti tesnosrčni, kakor Presvetli v poslanici duhovnikom dobro naglašajo. Jezuit Kreiten, svoj čas literarni kritik »Stimmen a. M. L.« je dejal nekaj, da tudi v teh rečeh treba nekaj »knajpanja«, to se pravi, da se je treba z nekim prezirom in neko hladnostjo proti takšnim vplivom utrjevati. Kaj lahko ljudje v južnih deželah preneso, ker so izmlada na to vajeni! Priderija, je dejal isti mož, je nekaj nezdravega in boleznega. Žali Bog, bomo dejali mi, da je sodba o tem, kaj je priderija in kaj ni, tako težka! Dvakrat težka za duhovnika, ki bo dajal odgovor ne le zase, temveč tudi za druge. Trikrat težka, če mora presojati, ali bi kako delo ali kak list priporočal ali ne! Brez umetnosti človek za silo že še živi, brez milosti božje pa ne, in izkušnja uči, da so knjige že toliko srcem zamorile življenje milosti božje.

»Čas« je svoj čas po daljših razpravah prišel do sklepa, ki mu bo težko ugovarjati: Ali naj pisatelji tako pišejo, da bodo njih dela tudi snovno neoporečna, torej npravno in vzgojno brez kvare, ali pa naj pišejo samo zase in za svoje, a naj ne zahtevajo, da bi duhovniki take spise priporočali ali jih sploh puščali v rokah mladine in ljudstva. To ni nobeno omejevanje umetniške svobode, a je nujna obramba nraavnih vrednot mladine in ljudstva.

Kakor so naše razmere, bi si človek želel zlasti pri leposlovnih listih neke zlate srede list, ki bi bil umetniški, a obenem pozoren, da bi izločil vse, kar more in skoraj mora povzročiti dijaštvu in ne popolnoma utrjenemu čitatelju — in koliko je takih! — npravno kvar. Kajpada je tudi tu mnogo relativnega, vendar je neko zlato sredo že mogoče ubrati.

Dr. Anton Breznik.

Da moremo umetnost (tu govorimo o leposlovnih) pravilno presojati, je treba pred vsem vedeti, da je umetnost posebna stroka in je treba zanj strokovnega študija, kakor za vsako drugo stroko.

Ker je torej posebna stroka, je naravno, da umetnost napreduje in ji torej ne smemo z naše (katoliške) strani braniti napredka in napovedovati boj novim strujam, v kolikor niso veri in npravnosti škodljive. Če hočemo videti, kako umetnost napreduje, si predočimo n. pr. napredek v 19. stoletju. V tem času imamo romantizem, realizem, naturalizem ter simbolizem, ki obsega impresionizem in ekspresionizem. Vsaka nova struja je bila sad sodobnega znanstvenega napredka in filozofskih stremljenj. Romantizem je bil plod poglobljenega zgodovinskega študija in študija narodove preteklosti in individualnosti. Realizem, ki je sledil romantizmu, je bil sad nanovo zbujenega realnega, prirodopisnega študija. Umetnost je znanstvene rezultate porabila ter skušala podati nekak znanstveni, na resničnem življenju sloneči prirodopis človeka; življenje je slikala na podlagi natančnega opazovanja. Naturalizem je ustvaril Darwin s svojo teorijo in Taine s svojo filozofijo. Zahteval je naturalizem, da podajaj umetnik »kos resničnega življenja«, kakor se človek kaže v odvisnosti okolice, v kateri se vzgaja in biva, in v odvisnosti podedovanih lastnosti. Temu je sledil impresionizem, ki je bil plod novih psihologičnih najdb, ki so odkrila lastnosti človeškega dojemanja, čuvstvovanja, mišljenja in hotenja. Ta struja je hotela podati absolutno resničen izraz pesnikove notranjosti; to pa je skušal podati s pomočjo metafore in metonimije, t. j. simbolov (simbolizem). Poleg psihologije je vplival na to strujo poglobljeni študij fizikalnih ved, pred vsem optike in kemičnih odkritij. Na podlagi fizikalnih izsleditev so slikali predmete ne tako, kot so jih gledali grški kiparji in za njimi renesančni slikarji in umetniki, ampak po vtisih, kakor se umetniku, ki pozna nove fizikalne zakone, vidijo. Način novega slikanja (pleinairizem) so prenesli na leposlovno umetnost. Ekspresionizem, ki je sledil oni struji, pa hoče enako simbolično predmetu vdahiniti svojega duha, hoče »predmet poduhovniti« in slika, kip, umetnina ni realna, ampak le simbol tega, kar hoče umetnik izraziti. Ta struja je zdaj moderna in naravno je, da za njo dere mladina, kakor je bila mladina vedno nositeljica novih stremljenj.

Iz kratkega pregleda umetnostnih struj 19. in 20. stoletja spoznamo sledeče:

Vsaka struja se vzdrži le nekaj časa in se mora umakniti novi; toda to se zgodi radi tega, ker vsaka nova struja prinese nove vrednote in uveljavi v umetnosti nove znanstvene rezultate, ki prejšnji struji še niso bili znani. Toda vsaka teh struj je obogatila umetnost z novimi vrednotami, ki so v umetnosti ostale in jo dvignile: realizem je zbudil zanimanje za resničnost oseb in motivov; naturalizem za socialno vprašanje; simbolizem za lirično subjektivnost in globoko psihologično analizo. Res pa je, da vsaka nova struja nove pridobitve rada pretirava in ji vzame s tem dobro ime; toda tako delajo le manjši umetniki, majhni duhovi; zreli umetniki sprejmejo od nove struje le, kar je na njej dobrega.

Vse te struje so šle po slovstvih in drugih umetnostih (glasbi, kiparstvu in slikarstvu) vseh izobraženih narodov — zato je jasno, da se jim tudi slovenski umetnik ni mogel odtegniti. Ali naj jih prezira katoliški umetnik? Ali naj bo nasproten novim strujam in pridobitvam, ki so znane vsemu iz-

obraženemu svetu? Cerkev sama poudarja, da je treba upoštevati znanstvene pridobitve v umetnosti in znanosti. Sv. vatikanski zbor pravi: Quapropter tantum abest, ut Ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis juvet atque promoveat (in še več o tem glej Denzinger, Enchiridion, 7. izdaja, str. 391). Pripomniti je treba, da struje kot take po svojem bistvu ne nasprotujejo krščanskim dogmam in npravnosti, saj vsebujejo znanstvene resnice; nasprotovali so le posamezni zastopniki teh struj (prim. Flaubert v realizmu, Zola, Maupassant v naturalizmu, Maeterlinck v simbolizmu, Meštrović v upodabljanju Kristusa, ki ga ne pojmuje kot Bogočloveka itd.), ki so brezumni ali nennravni. Škoda pa je, da so največkrat uprav brezverci in nennravni umetniki okoristili se z vsemi sredstvi izobrazbe, in so s tem toliko duš premamili in zastrupili, dočim katoliški umetniki niso bili na višku izobrazbe in tehnike. Vendar je pa danes to že bolje, v Franciji n. pr. so danes uprav katoličani največji umetniki, Paul Cludel v drami, Bazin in Bourget v povesti itd. Enako imamo pri nas katoličani sedaj prvenstvo v nekaterih panogah, n. pr. v pripovedništvu Finžgar in Pregelj.

S tem je dovolj dokazano, da je umetnost stroka in da jo je treba temeljito proučevati, ako jo hočemo presojudati in razumeti. Nasprotno pa je jasno, da je ne moremo in ne smemo obsojati in odklanjati, ako je ne študiramo. Ravno tako je gotovo, da bo tisti, ki je ne študira, tožil: »Saj nič več ne razumem sedanjih umetnikov.« Gotovo! Umetnost ni več prosto narodna, kakor je bil Homer za Grke, narodna pesem in po njej posnete pesmi naše in pesmi drugih narodov.

Iz tega dalje sledi, da je katoliški umetnik prisiljen, študirati tehniko in vse pridobitve v umetnosti tudi pri nasprotnikih, kakor moramo v znanstvu študirati znanstvene rezultate večinoma tudi pri nasprotnikih, ker je, žal, navadno več učenjakov brezvernih kakor pa vernih. Toda temu smo katoličani sami krivi, ako podcenjujemo resno znanstveno in umetniško delo in se zadovoljujemo navadno s podrejenostjo in nižjo vlogo.

Ker je torej umetnost strokovna, sledi dalje iz tega, da je tudi individualna. Drugačne umetnosti, drugačnih listov je treba umetnostno obraženemu občinstvu in drugačne umetnosti preprostejšemu občinstvu, drugačne mladini kakor pa odraslim. In uprav to je za nas posebne važnosti. Manjka nam namreč lista, ki bi ustrezal potrebam preprostega in manj obraženega občinstva, zakaj »Dom in svet« zadnjih 8 let je bil le za umetnostno visoko obraženo občinstvo, kar je seveda tudi prav, in je ravno tako ali pa še bolj potreben. Na vsak način je sedaj glede tiska najvažnejša zadeva, da imamo dvojen list: enega v smeri prejšnjega »Doma in sveta« (letošnji je slab!) za obraženo občinstvo in enega za širše in preprosto občinstvo (po priliki tak, kakršnega imajo Primorci z »Mladiko«, le da je ta premalo katoliški!). Utemeljit bi rad potrebo vsakega lista posebej.

I. List za umetnostno obraženo občinstvo bi moral biti strogo umetnostna katoliška revija, razume se, da za odrasle. Da je tak list možen, nam dokazujejo zadnji letniki »Doma in sveta«; list je imel n. pr. lansko leto 2300 naročnikov

in je imel 16.000 K dobička, dasi je bil bogato ilustriran in je imel lepo opremo. Kadar je zadnja leta »Dom in Svet« izšel, je bila med občinstvom naravnost senzacija. Med liberalnimi akademiki in izobraženci je budil zanimanje, dočim »Ljubljanski Zvon« ni imel ugleda. To vem jaz n. pr. od akademikov in liberalnih pisateljev, s katerimi sem govoril, in od slušateljev na konservatoriju, kjer sem predaval, — in ti so bili razen enega, liberalni. List je naročalo naše katol. izobraženci (akademiki, uradniki, duhovniki, učitelji, dijaki višjih srednjih šol) in zmerni nasprotniki. Brala pa ga je vsa slovenska inteligenca, zlasti liberalni krogi, ker si svojih listov ne upajo dati v roke svojim hčeram! Da je prinesel v povestih dr. Preglja nekatere stavke, ki so bili preveč prostaški (toda dr. Pregelj piše take reči z ironijo in jih biča, kar dovolj očitno podčrtava — kdor misli, da piše zavestno prostaško, ta ne pozna umetnikovega podajanja in trga take stavke ali prizore iz konteksta!), je vzrok urednik, ki jih Preglju ni črtal z czirom na mladino, ki ironije, šibanja ne umeje. Enako je bilo nekaj pesmi, Podbevškovih takih, — toda previden urednik bi bil vse take ostrine odbil. Da bi se zanaprej zavarovalo Katoliško tiskovno društvo zoper kake take reči, naj nastavi duhovnega cenzorja, in naj zahteva od urednika, da mora dati prej njemu v odobrenje vse, kar pride v list. Seveda mora biti cenzor duhovnik visoko teološko in umetnostno obražen, ne pa kak tak, kakršni so nastopali v lanski »Vzajemnosti«, ki vidijo v vsaki stvari hudobijo in podtikajo celo stvari, ki jih v umetnini ni.

Tak list je skrajno potreben, to čutimo zlasti letos, ko je »Dom in Svet« tako padel, (mučno je, da je »Ljubljanski Zvon« za 10 kron cenejši, a ima mesečno 16 strani več in ima prekrasen papir in razkošno opremo!) in je zgubil ugled med izobraženci. Posledica tega je, da se liberalni izobraženci bolj oklepajo svojega lista (ki je pa tako brezversko in nennravno pobarvan, da je strah!) in da tudi naši izobraženci segajo bolj in bolj po njem, ker je »Dom in Svet« slab. Koliko ugleda zgubimo s tem pri zmernih nasprotnikih! Kolika škoda torej v dušah našega izobraženstva! Mi imamo toliko našega in zmernega nasprotnega občinstva, da mu moramo nuditi zdrave, strogo katoliške, a umetnostno na višku stoječe hrane. List mora biti razkošno opremljen, če nasprotniki (in »Zvon« ima le malo naročnikov!) to zmorejo, moramo tudi mi. (Trebalo je dobre volje — toda gospodje, ki nimajo opraviti s svetno inteligenco, ne uvidijo potrebe!).

II. Potreben je ravno tako leposloven list za širše občinstvo. In tudi tega mora prevzeti Katoliško tiskovno društvo, ker je poklicano v to. Nasprotniki tiskajo toliko povesti in umazanega beriva, da je za nas sramota, da se tako malo brigamo za širše občinstvo. Ker se od naše strani premalo stori, se širijo med ljudmi slabe povesti — to vem iz lastne skušnje in skušnje več tovarišev. Gosp. Šolar mi je pravil, da v njegovi rojstni vasi (Selca) tožijo, zakaj ni več ljudske knjižnice, zakaj nič povesti iz Jugoslovanske knjigarne ne izide — ljudje hočejo brati in če bi bil list živahen, bi se sam izplačeval — če pa to ne gre, pa Katoliško tiskovno društvo prispevaj — saj je to katoliško in dobro delo.

Elementarne nezgode, zvišanje zavarovalnine.

Od predsedstva pokrajinske uprave za Slovenijo je prejel ordinariat dopis z dne 1. aprila 1922, št. 3399, ki se glasi:

»Pokrajinska uprava, oziroma bivša deželna vlada je potom političnih in policijskih oblastev že parkrat pozvala ljudstvo, naj sedanjim razmeram odgovarjajoče zviša tudi zavarovalnino proti elementarnim nezgodam, zlasti proti požaru.

Uspeh teh pozivov je bil dosedaj le neznaten, ker se še vedno dogajajo slučajji, da znaša škoda, ki jo je posamezniku povzročil požar, več stotisoč kron, med tem ko je zavarovalnina primeroma le majhna.

Sredstva, ki jih je imela pokrajinska uprava na razpolago za podpore v elementarnih nezgodah, so bila že v prejšnjih letih primeroma majhna; v letošnjem letu so pa še manjša, ker je tozadevna postavka

v proračunu za leto 1922 znatno reducirana. Pokrajinski upravi vsled tega tudi v nujnih slučajjih ne bo mogoče, da bi prizadetim naklonila drž. podporo, ali vsaj ne v večji izmeri.

Ker se bliža poletni čas, v katerem po navadi vsako leto izbruhne v Sloveniji več požarov, sem političnim in policijskim oblastvom naročil, da znova pozovejo ljudstvo, da zviša zavarovalnino.

Da bo pa uspeh čim večji si dovolim, obrniti se tudi na škofijski ordinariat s prošnjo, da izvoli naročiti župnim uradom, da ljudstvu tudi raz prižnice pojasnijo nujno potrebo zvišanja zavarovalnine.«

Z ozirom na ta dopis, ki zadeva občekoristno zadevo ljudstva, naj gg. dušni pastirji opozore župljane na važnost in potrebnost zvišanja zavarovalnine v smislu zgornjega dopisa

Račun dohodkov Duhovskega podpornega društva za leto 1921.

A. Dohodki:

1. Ostanek leta 1920.	K	1.187·77
2. članarina leta 1921.	„	5.102—
3. darovi	„	22.500—
4. prispevek cerkva	„	7.391·77
5. razno	„	507·23
	K	36.688·77

B. Stroški:

1. Podpore duhovnikom	K	15.200—
2. davek za posestvo ob Bohinjskem jezeru	„	959·33
3. pristojbinski namestek	„	1.910·37
4. za sv. maše in razno	„	712·01
5. glavnici se je pripisalo	„	7.391·77
	K	26.173·48

1. januarja 1922 v blagajni . . . . . K 10.515·29

Premoženje Duhovskega podpornega društva:

a) Gotovina	K	10.515·29
b) obligacije	„	11.100—
c) vojno posojilo	„	12.000—
d) v hranilnici	„	7.391·77
„ „	„	75.291·56
e) delnice »Union«	„	6.700—

K 122.998·62

Dr. Ferd. Čekal,

t. č. tajnik.

I. Sušnik,

t. č. predsednik.

Rekrutovanje. Sodelovanje matičnih voditeljev.

Ministrstvo ver je z razpisom z dne 9. maja 1922, V. K. Br. 1408 sporočilo v goriimenovani zadevi sledeče:

»G. minister vojne in mornartce je odredil:

Po čl. 8 pod 2 »Pravila o rekrutovanju« je pred-

pisano, da se morajo k nabornim (rekrutnim) komisijam donesti rojstne knjige samo tedaj, če se vrši komisija v kraju, kjer je cerkev (duhovnija).

Komandi I. in II. armijske oblasti sta mnenja, da se rojstne matice sploh ne donajajo h komisijam,

komandi III. in IV. armijske oblasti pa, da se morajo donašati.

Upoštevaajoč mnenje onih in drugih, kakor tudi ministrstva ver vpisano pod številko 49926 in naslanjajoč se na gornjo pravilsko odredbo, odredjam:

1. da se odslej ne bodo donašale rojstne matice k nabornim komisijam;

2. da morajo matičarji vseh veroizpovedi izročiti nabornim komisijam veren prepis rojstnih matic (kjer se vpiše tudi smrt) onega letnika, ki se isto leto rekrutuje. Za vsako netočnost so odgovorni po kazenskem zakoniku. Tam, kjer so matične knjige ob enem rojstne knjige in se ne morejo donesti h komisijam, naj voditelji matic izročijo komisiji veren prepis dotičnih knjig. Netočnost prepisa se kaznuje po kazenskem zakoniku. Prepisi morajo biti srbski, hrvaški ali slovenski;

3. da duhovniki oziroma matični voditelji poleg prepisa rojstne knjige (točka 2) prineso k svojim občinam tudi izpiske (poročila, izkaznice) iz rojstnih in matičnih knjig vseh članov zadruga (družine) brez ozira na njih delitev, ako bi obstajala, onih mladeničev, ki se rekrutirajo. V te izvode morajo vpisati vse člane zadruga (rodbine) in točne datume njih rojstva. Za eventualno netočnost tudi teh rodbinskih listov so duhovniki ozir. matični voditelji odgovorni po kazenskem zakoniku.

Občine morajo hraniti te rodbinske liste radi poznejše opravičbe, ako bi bilo treba. Najbolje bi bilo, če se ti rodbinski listi predložijo vsi skupno za vse mladeniče v sešitem spisu, kjer pa morajo biti zadržane (rodbine) druga od druge ločene, da se pozna, v katero zadrugo mladenič pripada;

4. rekrutne komisije izvršujejo primerjanje rojstnih in matičnih knjig s popisnimi knjigami, kjer jih imajo, in z občinskimi spisi iz čl. 13. »Pravila o rekrutovanju« in se morajo uveriti, da so vsi mladeniči vpisani v rekrutni seznam.

S primerjanjem teh prepiskov in z izpraševanjem prisotnih članov občinskih uprav in zlasti prisotnih mladeničev rekrutov, ki najbolje poznajo svoje vrstnike, se bodo preprečile mogoče pomote, da ne izostane noben mladenič od rekrutovanja;

5. kar se tiče dohoda duhovnikov k naborni komisiji, se ne zahteva, da brezpogojno in točno prihajajo in se motijo v izvrševanju svojih rednih dolžnosti, vendar se pa opozarjajo, da je njih prisotnost pri nabornih komisijah ob času rekrutovanja njih župnijskih rekrutov zelo koristna mladeničem in njim samim. Mladeniči jim bodo hvaležni videči, da se zanje brigajo; komisiji pa bodo pomagali, da dobi čem točnejše podatke in na tej osnovi odredi pravičen in pravičen čas.

O čemer se s tem gg. matični voditelji obveščajo radi ravnanja.

41.

Kanonična vizitacija in birmovanje v dekaniji Šmarije.

Zavoljo nepredvidenih okolnosti se je moral red birmovanja za dekanijo Šmarije nekoliko izpremeniti. Red, po katerem se je kan. vizitacija vršila, oziroma se bo vršila, je sledeči:

1. Šmarije v nedeljo 11. junija;
2. Lipoglav v ponedeljek 12. junija;
3. Polica v torek 13. junija;
4. Žalina v sredo 14. junija.

5. Stična v sredo 28. junija;
6. Št. Jurij v sredo 12. julija;
7. Veliki Gaber v četrtek 13. julija;
8. Št. Vid v soboto 15. julija;
9. Višnja gora v nedeljo 16. julija.

† Anton Bonaventura,
škof.

42.

Povabilo.

Naj sporočim več želja za nekatere službe, in sicer:

1. Ker je eden prefektov iz zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu odšel v zasedeno ozemlje, drugi se bo pa posvetil študiju in nam je že enega primanjkovalo, potrebujem za prihodnje čase več gospodov za to važno službo. Kdor bi se hotel žrtvovati, naj se mi oglasi.

2. Na Prevaljah na Koroškem nujno potrebujejo še enega kaplana. Iz Celovca ga dobiti ne morejo.

Ali bi kateri naših gospodov hotel iti službovat na Prevalje? Naj se priglasijo.

3. Nadškof zagrebški potrebuje več mladih gospodov. Ker me je prosil, sem mu obljubil, da bom gospode poprašal, če bi se kateri gospodov hotel povabilu nadškofa odzvati.

Prosim, da se mi dotični zglašajo vsaj do 10. julija. V Ljubljani, na binško praznik 4. junija 1922.

† Anton Bonaventura,
škof.

43.

Zahvala sv. očeta za nabirko v pomoč stradajočim v Rusiji.

Gospod knezoškof je prejel od kardinala državnega tajnika Njega Svetosti papeža pismo, ki se glasi:

DRŽAVNO TAJNIŠTVO NJEGA SVETOSTI.

ŠT. 4352.

Iz Vatikana, 2. junija 1922.

Presvetli in prečastni gospod!

Dobrotni darovi, ki ste jih, presvetli in prečastni gospod, poslali po apostolski nuncijaturi v Belgradu nesrečni Rusiji v pomoč, bodo prinesli kruha lačnim, obleke nagim, a so že donesli sladko zadoščenje in veliko veselje srcu Njega, ki je za Benediktom XV. blaženega spomina dedoval najvišjo službo, dedoval pa tudi globoko usmiljenje in neizčrpno ljubezen.

Hvaležen za plemenito delo krščanske solidarnosti, ki je bednim v pomoč, a obenem pred narodom druge verske izpovedi v visoko čast katoliški Cerkvi

uprav v oni reči, ki je zanjo najlepša in najdragocenejša, — v ljubezni Jezusa Kristusa, — se sv. oče srčno zahvaljuje vsem, ki so prispevali za blagi namen in v poročstvo blagoslova iz nebes podeli vsem s posebnim veseljem in z očetovsko dobrohotnostjo apostolski blagoslov.

S čuvstvi resničnega in odličnega spoštovanja sem, presvetli in prečastni gospod,

Vaš služabnik

Peter kardinal Gasparri.

Monsignor

A. BONAVENTURA JEGLIČ,

škof

v Ljubljani.

O tem se gg. dušni pastirji obveščajo z naročilom, naj se to pismo prečita vernikom z lece.

44.

Razne opomnje.

Obred spreveda na praznik presv. Rešnjega Telesa. Tej številki lista so pridejane položnice, da župni uradi, ki so prejeli po dva izvoda goriimenovane tiskovine, vpošljejo ordinariatu znesek Din 38.— (vez. Din 24.—, broš. Din 14.—). Vplačilo naj se č i m p r e j izvrši.

Naročnino za Škof. list 1922 še ni plačala približno ena tretjina župnih uradov. Zamudni župni uradi se opominjajo, naj naročnino brez odlašanja poravnajo.

Prispevki cerkva za orglarsko šolo. Župni uradi, ki tega še niso storili, naj n e m u d o m a vpošljejo prispevek cerkve za orglarsko šolo za l. 1922. Po

dosedanjih računih ima šola samo v letošnjem učnem letu okrog 10.000 K primanjkljaja. Župni uradi se tudi opozarjajo, da znaša prispevek za šolo toliko dinarjev kolikor prej kron. (Škof. list 1921, str. 87.)

Statistika o zvonovih. V svrhu sestave statistike in pregleda o zvonovih v ljubljanski škofiji naj župni uradi pošljejo ordinariatu poročila o zvonovih cerkva v župniji, in sicer:

1. Koliko predvojnih zvonov je ostalo, njih velikost.

2. Ali si je cerkev že nabavila nove zvonove, ali iz bron ali iz jekla, njih velikost (teža), glasovi (od spodaj navzgor), kdo jih je ulil in kdaj.

45.

Škofijska kronika.

Višji redovi. Subdiakonat so prejeli letošnji ordinandi v nedeljo 30. aprila 1922, diakonat na kvatarno soboto, dne 10. junija. Prezbyterat bodo prejeli za praznik sv. Petra in Pavla, dne 29. junija 1922. Subdiakonat je podelil gospod škof Monsig. dr. Andrej Karlin.

Podeljene so župnije: Bukovščica Jakobu Benedičiču, župniku v Črnem vrhu nad Polhovim gradcem; Vranja peč Janezu Filipiču,

župnemu upravitelju ondi; Polom Frančišku Pavšiču, župnemu upravitelju ondi.

Premeščen je bil Franc Hiti, župni upravitelj pri Sv. Križu nad Jesenicami, v enaki lastnosti na Turjak.

Imenovan je bil za župnega upravitelja pri Sv. Križu nad Jesenicami Anton Gole, upravitelj beneficija v Št. Vidu pri Stični.

Druge osebne izpremembe. V Jul. Benečijo je odšel Franc Kerhne, župnik v Logatcu, ki je bil imenovan za župnika in dekana v Postojni. — Začasni pokoj je dovoljen Nikolaju Stazinskemu, župniku na Velikih Poljanah.

Konkurzni izpit so dovršili: Jan. Črnilec, kaplan v Komendi; Franc Hiti, župni upravitelj na Turjaku; Franc Hönigmann, kaplan pri Sv. Trojici (Tržišče); Andr. Kopitar, župni upravitelj na Bučki; Ant. Rovtar, kaplan v Črnomlju; Jan. Vilhar, kaplan v Stopičah; Karl Zajc, kaplan

v Cerknici; Karl Žužek, žup. upravitelj na Gori pri Sodražici.

Umrli so: Gregor Šlibar, župnik v pok., v Komendi dne 11. maja 1922; Rudolf Vagaja, žup. upravitelj v pok., v Lipnici na Štajerskem dne 11. junija 1922; p. Avguštín Čampa, frančiškanski provincial v Ljubljani dne 13. junija 1922; dr. Ivan Janežič, profesor bogoslovja v pok., v Ljubljani dne 15. junija 1922; Jožef Potokar, župnik v Tržiču dne 19. junija 1922. — N. v m. p.!

46.

Konkurzni razpis.

Razpisuje se župnija Tržič v kranjski dekaniji. Prošnje je nasloviti na lastništvo tržiške graščine kot patrona.

Zadnji rok za vlaganje prošenj se s tem določi 25. julij 1922.

Škofijski ordinariat v Ljubljani, dne 23. junija 1922.

Vsebina: 37. Konferenca gg. arhidiaconov in dekanov v Ljubljani, dne 19. aprila 1922. — 38. Elementarne nezgode, zvišanje zavarovalnine. — 39. Račun dohodkov Duhovskega podpornega društva za leto 1921. — 40. Rekrutovanje. Sodelovanje matičnih voditeljev. — 41. Kanonična vizitacija in birmovanje v dekaniji Šmarije. — 42. Povabilo. — 43. Zahvala sv. očeta za nabirko v pomoč stradajočim v Rusiji. — 44. Razne opomnje. — 45. Škofijska kronika. — 46. Konkurzni razpis.